

บทคัดย่อ

โครงการอนุรักษ์ตำรับยาโบราณและรูปแบบการส่งเสริมการใช้สมุนไพรประจำบ้าน ตำบลนาาคูณใหญ่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม มีคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

คำถามวิจัย

จะมีวิธีการอนุรักษ์และสืบทอดตำรับยาโบราณ และส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรประจำบ้านของ ชุมชนตำบลนาาคูณใหญ่ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาวิธีการอนุรักษ์และสืบทอดตำรับยาโบราณของไทบ้านตำบลนาาคูณใหญ่
2. เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการใช้สมุนไพรประจำบ้านของชุมชนตำบลนาาคูณใหญ่

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ชุมชนตำบลนาาคูณใหญ่ จำนวน 7 หมู่บ้าน

- บ้านนาาคูณน้อย หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6
- บ้านนาาคูณใหญ่ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3
- บ้านม่วง หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7
- บ้านหนองหัวจั่ว หมู่ 5

แบ่งระยะเวลาการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ช่วง โดยมีขอบเขตการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทั่วไปด้านบริบทชุมชน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านนาาคูณน้อย บ้านนาาคูณใหญ่ บ้านม่วง และบ้านหนองหัวจั่ว
 2. รวบรวม คัดลอก แปลตำรับยาโบราณ และจัดทำเป็นรูปเล่ม
 3. ศึกษาศักยภาพขององค์กรชุมชน เครือข่ายหมอพื้นบ้าน ในด้านการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเป็นยาประจำบ้าน
 4. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายหมอพื้นบ้านให้เข้มแข็งและยั่งยืนในการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเป็นยาประจำบ้าน
- กระบวนการและขั้นตอนการศึกษาวิจัย
1. ทำความเข้าใจกับชุมชนเป้าหมาย 4 หมู่บ้าน
 2. จัดประชุม และสำรวจชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลชุมชนหาแนวทางวิธีการทำงาน

4. แปลและจัดทำรูปเล่ม

5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวความคิดวิธีการอนุรักษ์คำรับยาโบราณ และการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรเป็นยาประจำบ้าน

6. สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เครือข่ายหมอพื้นบ้าน

7. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดสัมมนาหมอพื้นบ้าน ทำการสังคายนาตรวจสอบความ

ถูกต้องของเอกสาร

8. เวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานของเครือข่ายหมอพื้นบ้าน 4 หมู่บ้าน

9. ศึกษาดูงานเพื่อเสริมศักยภาพ

10. เวทีสรุปบทเรียนโครงการวิจัย การอนุรักษ์คำรับยาโบราณและรูปแบบการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรประจำบ้าน ตำบลนาตุ้มใหญ่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมนักวิจัย มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ความจริงอีกรูปแบบหนึ่ง
2. ทีมวิจัยได้ร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน องค์กรชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ
3. ได้อนุรักษ์คำรับยาโบราณโดยการเก็บรวบรวม แปลและจัดทำเป็นรูปเล่มที่บันทึกด้วยตัวอักษรไทยปัจจุบัน สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ทุกคน
4. ได้สร้างเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อการส่งเสริมการใช้สมุนไพรในระดับตำบล โดยการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรราชการ และอื่นๆ พร้อมมีกิจกรรมการดำเนินงานที่ต่อเนื่องชัดเจน

ข้อจำกัดของชุมชน

1. ความไม่เข้าใจของคนในชุมชนบางกลุ่มบางพวก
2. งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการและส่งเสริมกิจกรรมชุมชน
3. การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนบางครั้งยังติดขัดที่ระบบระเบียบ
4. การประชาสัมพันธ์ให้คนอื่นได้รับรู้การทำกิจกรรมของตนเองค่อนข้างจำกัด

ปัญหาในการอนุรักษ์ตำรับยาโบราณและรูปแบบการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเป็นยาประจำบ้าน

1. ตำรับยาส่วนใหญ่ ทายาทผู้ครอบครองได้จำหน่าย แลกเปลี่ยนไปก่อนแล้ว
2. เอกสารหนังสือผูกโบราณเก่า ไม่รวมกันเป็นผูกเป็นเล่ม บางผูกฉีกขาด มีแมลงกัดแทะ ข้อความไม่ประติดประต่อ ยากแก่การอ่าน แปล และเรียบเรียง
3. ชาวบ้านบางส่วนยังหวง ปกปิด ไม่ยอมให้ทีมวิจัยได้ทำสำเนา หรือคัดลอก
4. การสร้างเครือข่ายหมอพื้นบ้านและการขับเคลื่อนกิจกรรม ค่อนข้างจะทำได้ลำบาก

งานวิจัยในครั้งนี้คาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่ต้องการอนุรักษ์ตำรับยาโบราณ และหารูปแบบการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรเป็นยาประจำบ้าน เพื่อนำไปเผยแพร่และขยายต่อไปให้กับชุมชนและผู้สนใจอื่นๆต่อไป